

JAN KARCZEWSKI

Kilka uwag nad przebiegiem łańcucha pokarmowego *Actia tibialis* R. D. (*Tachinidae*, Dipt.)

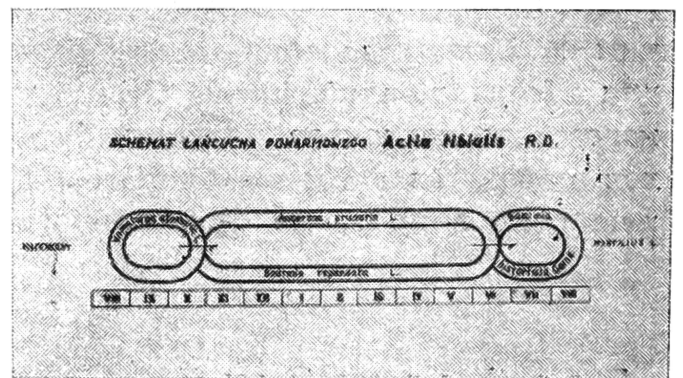
Несколько замечаний по поводу пищеварительного тракта
Actia tibialis R. D. (*Tachinidae*, Dipt.)

Remarks Concerning the Course of Alimentary Chain in *Actia tibialis* R. D. (*Tachinidae*, Dipt.)

Stein (3) zalicza rączycę *Actia tibialis* do gatunków rzadko spotykanych. Podczas badań nad entomocenozą borówki czernicy (*Vaccinium myrtillus* L.) jednakże stwierdziłem, że jest ona bardzo liczny i stałym elementem fauny owadziej dna boru sosnowego. Na tej krzewince występuje wielu jej żywicieli i w przypadku sprzyjających warunków zdradza skłonności do masowego pojawu, jak to udało mi się zaobserwować w roku 1953. Imago bardzo chętnie odwiedza kwiaty (2). Często spotykałem rączycę na *Rhamnus frangula* L., *Pastinaca sativa* L. i *Peucedanum palustre* Moench. Podczas prac badawczych udało mi się wyhodować pasożyta z gąsienic z różnych miernikowców (*Geometridae*), związanych pokarmowo z borówką czernicą. Żywicielami głównymi pasożyta w warstwie krzewinki były: *Hematarga atomaria* L., *Angerona prunaria* L. i *Boarmia bistortata* Goeze. Pozostałe gatunki, jak *Acidalia nigropunctata* Hufn., *A. ternata* Schrk., *Lygris populata* L., *Larentia truncata* Hufn., *Epione advenaria*

Hb. i *Biston hirturius* Cl., odgrywały raczej rolę żywicieli zastępczych. Wymienione wyżej gatunki miernikowców, są nowymi żywicielami tachiny. W sprzyjających warunkach atmosferycznych rączyca mogła mieć trzy generacje w ciągu roku (ryc.). Zimowała w gąsienicach *Angerona prunaria* L., *Boarmia repandata* L., *Acidalia nigropunctata* Hufn. i *A. ternata*

Schrk. Larwy pasożyta opuszczały ciało żywicieli wiosną, w końcu maja i początkach czerwca. Pokolenie letnie wywodziło się na *Lygris populata* L. (bobówka 1. VII, imago 25. VII), *Larentia truncata* Hufn. (baryłka 5. VII, imago 28. VII), *Boarmia bistortata* Goeze (bardzo liczne baryłki w pierwszej połowie lipca, imago pod koniec tego miesiąca) i *Hema-*

turga atomaria L. (b. liczne bobówki w lipcu, wylot postaci doskonałych na początku sierpnia). W roku 1953 obserwowałem trzecią generację tachiny. Z rójką postaci doskonałych zetknąłem się 29. X. i 3. XI. Piękna pogoda (słoneczna) umożliwiła rozwój tego pokolenia. W nocy były już przymrozki i pomimo pogodnego dnia pod okapem drzewostanu czuło się chłód jesieni. Liczne okazy postaci doskonałych rączyca poruszały się wolno. Lot ich przypominał lot komarów. Był to jedyny przypadek zaobserwowania tego gatunku na runie. W warunkach normalnych, przy swoich niewielkich rozmiarach ciała i znacznej ruchliwości, barwie ciała zlewającej się z kolorem dna lasu, rączyca była bardzo trudna do zauważenia. Występując niekiedy licznie na pokoleniu letnim *Hematurga atomaria* L. rączyca ma znaczny wpływ na liczebność populacji miernikowca, będącego żywicielem zastępczym i uzupełniającym dla pasożytów *Bupalus piniarius* L., jak *Ichneumon nigritarius* Grav. i *Lydella nigripes* Fall (1). Pierwszy z nich wywodzi się na letnim pokoleniu *Hematurga atomaria* L. po przezimowaniu w poczwarkach poprocha. W tym przypadku *Hematurga atomaria* L. jest żywicielem uzupełniającym i stanowi ważne ogniwo w łańcuchu odżywczym znanego pasożyta *Bupalus piniarius* L., *Lydella nigripes* Fall. zarazą jesienne pokolenie *Hematurga atomaria* L. i miernikowiec ten spełnia wtedy rolę żywiciela zastępczego. Oddziałując na zagęszczenie populacji żywiciela pasożytów poprocha, *Actia tibialis* R. D. odgrywa znaczną rolę w zagadnieniu naturalnej odporności drzewostanów.

LITERATURA

1. Escherich K. — Die Forstinsekten Mitteleuropas. Berlin, 1931, str. 528—530.
2. Karczewski J. — Kruszyna (*Rhamnus frangula* L.) i rączyce (*Tachinidae*, Dipt.). „Polskie Pismo Entomol.“, seria B, 1957, str. 5—12.
3. Stein P. — Die verbreitetsten Tachinen Mitteleuropas. 1924.

Краткое содержание

Автором даются результаты наблюдений за пищеварительным трактом *Actia tibialis* R. D. *Actia tibialis* Этот полифагический вид нападает на гусеницы пядениц (*Geometridae*) питающихся черникой (*Vaccinium myrtillus* L.) между прочим и *Hematurga atomaria* L., который является дополнительным кормильцем для *Ichneumon nigritarius* Grav. и замещающим для *Lydella nigripes* Fall. известных паразитов пядениц. Ограничивая популяцию кормильца обоих видов паразитов *Bupalus piniarius* L. *Actia tibialis* R. D. играет немаловажную роль в проблеме естественного иммунитета насаждений.

Summary

The author presents results of observations on digestible chain of *Actia tibialis* R. D. which is polyphagous species and attacks the caterpillars of *Geometridea*, feeding on bilberry (*Vaccinium myrtillus* L.), as well as among others the *Hematurga atomaria* L. which is a supplementary host for *Ichneumon nigritarius* Grav. and vicarious host for *Lydella nigripes* Fall., the known parasites of *Bupalus piniarius*. The restraining population of the host of both parastic species of *Bupalus piniarius* L., and *Actia tibialis* R. B. plays considerable role in the natural resistance of trees stands.